

JOHN KNOX.

II.

Of hij op tijd kwam! Tijdens Knox' ballingschap hadden vele edelen in Schotland zich om de banier des evangelies geschaard. Maar van een afscheiding van de Roomsche kerk was nog geen sprake geweest. De mis hadden de belijders der „nieuwe leer” nog altijd bijgewoond, en Knox geloofde, dat het vóór alle dingen noodig was, dat zij zich daaraan onttrokken. Dit wist hij te bewerken. En daarna allen te vereenigen, opdat zij het avondmaal uit zijn hand zouden ontvangen. Dacht deze ijverige kerkformateur niet aan het woord: „Eén is uw Meester, en gij zijt allen broeders?” Maar waar Knox dezen mijlpaal bereikt had, daar had hij de grondslagen gelegd van de Hervormde Kerk van Schotland. Hamilton en Wishart brachten Schotland de leer; Knox bracht het zijn kerk.

Meer kon hij toen niet verwachten. De vijandschap was te groot! Hij begeeft zich ter wille van zijn werk in vrijwillige ballingschap en vertrekt naar Genève. Tijdens deze tweede afwezigheid maakte de Hervorming snel voortgang, en er was vooral in midden-Schotland bijna geen plaats, waar geen belijdende Christenen woonden. En dan is er iets liefelijks bij deze geloovigen waar te nemen. Weinige zijn de gaven in hun midden; ze hebben nog geen predikers, maar deze broeders komen samen in afhankelijkheid van den Heiligen Geest en stichten elkander. Edelen, burgers en eenvoudige landlieden vereenigen zich om het Woord, teneinde te worden opgebouwd in het allerheiligst geloof. De meest geestelijken onder hen lazen de Schrift, en baden en vermaanden de overigen. De noodzakelijkheid van orde en een rein leven werd door allen gevoeld, en daarom onderwierp men zich aan de oudsten, die toezicht over hen hielden. Een kenmerk der Schotsche kerkgeschiedenis is, dat zij ons eerst gewaagt van ouderlingen en daarna van leeraars.

Den 2^{en} Mei 1559 landt John Knox weer in Schotland. Spoedig is dit feit door het heele land bekend. Deze dienst werd Knox door de vijanden bewezen, want nauwelijks geland, wordt tegen hem een proclamatie uitgevaardigd, waarin hij een rebel genoemd en vogelvrij verklaard werd. Te Perth treedt de onvervaard evenwel spoedig op en predikt tegen de mis en den beeldendienst. Dienzelfden namiddag tracht een priester de mis te bedienen, maar een jongen roept uit: „Afgodendienst.” De geestelijke dient den knaap een vermaning aan den lijve toe, en dit ontketent de woede van het gepeupel, hetwelk op kerk en klooster losstormt, en alles vernielt. Deze beeldstormerij had geheel buiten weten van Knox plaats en werd zelfs door hem streng afgekeurd, doch bracht niettemin de vijandschap te meer op de leiders. Een leger trekt tegen Perth op, maar de hervormers zijn voorbereid, en in plaats, dat de vijandelijkheden beginnen, worden vredesvoorstellen gedaan. Binnen de muren van de belegerde stad geldt de eisch: Vrijheid van geweten en vrije belijdenis van het evangelie, en deze eisch wordt toegestaan. Het leger wordt ontbonden en de stad is weder in de macht der Koningin. De hervormers moeten het aanzien, dat de voorbereidselen gemaakt worden voor de mis. Dralen ware alles verliezen, tot zelfs eigen nationaliteit. Een kloek besluit dient genomen. Overal den hervormden eeredienst instellen, waar de meerderheid de nieuwe leer aanhing. Dit besluit wordt genomen en van St. Andrews zal de victorie beginnen. John Knox zal den eerstvolgenden Zondag optreden. Daar slingert evenwel de aartsbisschop zijn scherpste bedreiging den hervormer in het gelaat. Hij dreigt met speerknechten, en zal den prediker, indien hij het waagt den kansel te beklimmen, op die plaats zelve doodschieten. Velen vreezen! Men smeekt Knox van zijn voornemen af te zien. Maar deze

wijst op een merkwaardig oogenblik, hetwelk hem nu weer helder voor den geest staat. Eenige jaren geleden had hij, vastgeklonken aan een Fransch soldaat, van uit de baai van St. Andrews de verlichte daken van de kathedraal gezien, en toen had hij gezegd, dat hij, vóór zijn loopbaan tensinde liep, nog eenmaal in die hoofdkerk het evangelie zou verkondigen. Deze gelegenheid ontving hij nu. Hij zag er meer in dan de vervulling van een lievelingswensch; hij achtte zich geroepen en mocht niet wijken voor de bedreigingen. Niemands bescherming wenschte hij. Hij, Wiens eer hij zocht, zou ook zijn Schild zijn.

John Knox predikte dienzelfden Zondag. Hij sprak over tempelreiniging, en toen hij zijn rede uitgesproken had, was de teerling geworpen, en Schotland hervormd. De magistraat en de burgerij kwamen eenstemmig tot het besluit, den hervormden eeredienst metterdaad in te voeren, de kerken te zuiveren van beelden en schilderijen, en de kloostermuren neer te halen. St. Andrews werd een voorbeeld voor vele andere steden. Maar — opnieuw laaide het vuur van den haat op en nieuwe strijd ontbrandde.

Ruim vijftien maanden arbeid Knox nu in Schotland zelf. Met elk uur moest worden gewoekerd; elke gelegenheid diende aangegrepen. En zoo reist dan de prediker het heele land door en zijn stem klinkt als een bazuin. Daags predikt hij; 's nachts schrijft hij. Een herculesarbeid drukt zijn sterke schouders. Overal moet hij wezen. De wankelmoedigen moet hij versterken, de lauwen aanvuren, de twistenden verzoenen. Hij zag het dreigend gevaar en wilde er aller oogen voor openen. „De Paus zal u maken tot houthouwers en waterputters,” riep hij den dralenden toe. Een kroon wenkte Schotland en een afgrond dreigde tegelijk. Het woord van den Hervormer sloeg evenwel in, en den 8^{en} Augustus 1560 kwamen de Staten samen en namen officieel het Protestantsche geloof aan. Op verzoek stelde Knox een korte geloofsbelijdenis op, die den 17^{en} Augustus werd vastgesteld. Met de aanneming van deze „first Scotch confession” stond een herboren Schotland op.

J. T.

DE STOOMKOKER.

En van de middelen, waardoor de huisvrouw zich den keukenarbeid wat gemakkelijker kan maken, is de stoomkoker. Het is een toestel, waarin de spijzen door middel van stoom worden gekookt.

Hoe het er uit ziet?

De machine, die bij ons in de keuken staat, bestaat uit een groote geëmailleerde pan, waarin een rooster ligt, en een tuit, waardoor water gegoten kan worden en die met een dekseltje is af te sluiten.

Over deze pan wordt een groote geëmailleerde deksel gestulpt. Deze deksel is ongeveer 60 cm. hoog en heeft een soort schoorsteen, waarin een thermometer past en een opening in den top, waardoor stoom kan ontsnappen. Deze opening wordt door een klein klepje, dat gemakkelijk open gaat, afgesloten: de veiligheidsklep.

Onder dezen hoogen hoed — den deksel — is nu ruimte voor een zeker aantal pannen met een platten deksel, die op elkander kunnen worden geplaatst — in drie of vier verdiepingen. Al deze pannen kunnen tegelijk gebruikt worden. Stel nu, dat ge boerenkool met worst wilt eten, een bordje soep vooraf wilt gebruiken en een beetje rijst toe. Dan kunt ge de combinatie zeer gemakkelijk maken. In een pan — de grootste — kookt ge de boerenkool met de aardappelen en de worst; in de tweede, die ge boven op de

eerste plaatst, de soep; en in de derde de rijst. Alles kookt tegelijk en alles is tegelijk gaar, zonder dat ge bang behoeft te zijn, dat er iets aanbrandt. Alles kookt bovendien op één warmtebron, een gewoon petroleumstel of gasstel of fornuisje. Wilt ge het op zijn zuinigst doen, dan maakt ge om uw toestel een hoef van wollen stof, die ge met een dik stuk papier of een paar kranten voert. Dan gaat er van uw warmte zoo goed als niets verloren.

En weet ge wat gemak ge nog meer hebt? Als ge op de gewone wijze kookt, dan moet ge steeds op uw potjes en pannetjes letten. Maar kookt ge met den stoomkoker, dan zet ge 's morgens het heele zaakje op het vuur, ge kijkt er niet meer naar om, voor ge gaat opdoen. Het heele zaakje loopt van zelf. Er is geen gevaar van aanbranden, geen gevaar van overkoken; het eenige gevaar is, dat uw machine droog komt te staan, zoodat ge wat water moet bijvullen. Maar als ge met uw machine goed op de hoogte zijt, dan weet ge precies, hoeveel water ze noodig heeft.

Ouderwetsche huismoeders zullen wel zeggen, dat op deze manier alle kunst van het koken afgaat. Maar dat deert ons minder. Als wij maar met zoo weinig mogelijk moeite een zoo zuinig mogelijk, smakelijk en voedzaam maal krijgen. Vooral de moeite moet minder worden. Onze moeders en grootmoeders konden vroeger nog wel eens een dienstmeisje krijgen. Maar de kans wordt hoe langer hoe minder. De meisjes kunnen op andere manier een beter betaald en gemakkelijker, en wat niet minder zegt, beter geëerd bestaan krijgen. Wij hebben ons ten opzichte van de dienstmeisjes wel wat te verwijten. Aan deze goede hulpen in ons huis hebben de dames niet altijd de eer gegeven, die hun toekwam. Op een dienstmeisje werd nog wel eens laag neergezien.

Ik herinner me, dat ik bij den uitzichtoren in Kleef stond. Daar kwam een gezelschapje aan. Een heer en dame en een jongen van een jaar of tien. Eerst dacht ik, dat het een echtpaar met een spruit was, maar later bleek het broer en zuster te zijn en de jongen was de zoon van broer. Nu was er toen, 't is een kleine twintig jaar geleden, bij den toren een boek, waarin de bezoekers hun naam schreven. De heer schreef zijn naam en zijn betrekking en zijn woonplaats in het boek. „Tante, u ook,” zei de jongen. Tante schreef haar naam en blijkbaar ook haar adres, maar niet haar betrekking. „Tante! u vergeet uw beroep,” zei het enfant terrible, „zal ik er maar dienstbode bij schrijven?” „Sst jongen!” zei vader, „houd je mond!”

Ik moest inwendig lachen over de menschen, die zich heusch een beetje over het beroep van dienstbode schaamden.

Maar het feit is er. De meisjes worden niet graag dienstmeisje en wij zitten er maar mee. Men mag er zich op voorbereiden, dat het bij ons gaan zal, zooals in Amerika, waar iedere vrouw haar eigen werk moet doen. Maar dan moet men er zich ook op inrichten en daarvoor is een stoomkoker een goed middel.

Doch niet alleen heeft men voordeel in den minderen arbeid en het mindere brandstofverbruik. Ook in het bewaard blijven van die elementen, die onze spijzen tot voedsel maken. Als wij in een pot met veel water koken en ons kooksel straks afgieten, dan gaat een groot deel van de voedende bestanddeelen door de gootsteen. In den stoomkoker blijft dit alles bewaard. Vooral in de groenten zijn zelfstandigheden van groote waarde voor de voeding, die we eenvoudig weggoeien. Hoe minder we weggoeien, hoe beter. Verder hebben we geen geurtjes van het koken door het huis. Hoe minder we van onze spijzen ruiken, hoe beter. Ook wat we ruiken, gaat voor ons verloren.

Men vrage eens bij zijn leverancier naar een stoomkoker. Wie hem nog niet kent, moet er eens kennis mee maken. Ook onze jongelui, die hun huishouden gaan inrichten, kunnen er van profiteren. Maar vooral de moeders van groote gezinnen, die zelf hun huishouden moeten doen, moeten er eens ernstig over denken, of ze zich het leven niet wat gemakkelijker en de uitgaven voor de keuken wat minder kunnen maken, door zich een stoomkoker aan te schaffen.

D.

Een tocht door het hooggebergte.

II.

Toen we eindelijk door den grooten tunnel, die het Berner-Oberland met het Rhône-dal verbindt, heen waren, bleek het, dat het aan den anderen kant van den berg-rug al weer hard had geregend. De Sarine, het vroolijke stroompje, dat zich anders witschuimend tusschen de rotsen door een weg baant, was nu een woeste, koffie-bruine rivier geworden. Er hadden in deze meestal zoo vreedzame streken hevige onweders met cyclonen gewoed. Overal links en rechts zagen we de neergevelde dennen. Bij heele rijen lagen ze daar als neergemaaide reuzenhalmen. Soms was een heele helling als kaalgeschoren. En waar twee beekjes zich vereenigden, hadden zich steenen en boomfragmenten in chaotische verwarring opééngeschoopt. Welke ontbare krachten huizen er in water en wind!

In Chateau d'Oex, een stadje bekend om zijn sanatoria en zijn wintersport, stapten we uit. We wilden eerst een paar dagen onze spieren oefenen om daarna den *Wildstrubel*, een knaap van ruim 3200 M., te beklimmen.

De *Wildstrubel* is onder de reuzen van het Berner Oberland maar een kleine jongen; Jungfrau, Mönch en Finsteraarhorn halen de 4000 M. met glans, maar wij mikken nog niet te hoog, en zijn al blij als we een bergje van 3000 M. onder de knie hebben! En toch is een voorafgaande training ook voor zoo'n tocht noodzakelijk, de „machine moet gesmeerd” worden.

En zie! de optimist kreeg gelijk, 't weer werd mooi gedurende onze „vóóroefeningen,” neen, meer dan mooi, eenvoudig schitterend. De hemel stond boven ons als een strak-blauwe stolp. Er was in dubbele betekenissen geen wolkje meer aan de lucht, toen we Lenk, het plaatsje, dat ons vóór de eigenlijke hoogtoer herbergde, bereikten.

Lenk, verrukkelijk gelegen aan de samenvloeiing van enkele bergstroompjes, is een echt hotelstadje. In normale tijden wordt het druk bezocht, en terecht, want de *Wildstrubel* met zijn sneeuwvelden en veelkervige gletschers, geeft een ongemeene bekoorlijkheid aan dit plekje. Maar nu was het er stil. Heerlijk is die rust voor den toerist, maar bijster onaangenaam voor den hotelbezitter!

We hadden dien dag al een fiksche wandeling achter den rug. De maag knorde, maar helaas, de „table d'hôte” was afgeloopen. Geen nood! Onze altijd-glimlachende waardin zou wel wat lekkers voor ons klaarmaken! Ze hield woord! Een liefelijke geur verspreide zich, nóg heviger begon de maag te knorren, maar toen riep er een: „De Alpen gloeien!” en alles stroomde naar buiten. De meeste menschen hebben wel eens van „Alpenglühen” gehoord, maar slechts weinigen hebben 't mooi gezien. 't Was voor 't eerst, dat ik het echte Alpenglühen mocht aanschouwen, en ik zal het nooit vergeten. De besneeuwde toppen en de neerhangende gletschers, helder beschenen door de ondergaande zon, terwijl het dal reeds in diepe schaduw lag, begonnen eventjes te blozen. Een uiterst teer rozerood verving het smetteloos wit, en werd dieper en dieper tot even purper toe. Hoe trotsch en zelfbewust staan de bergen te glanzen in de felle middagzon, maar nu bij 't wegzinken van den vuurbol, is alle trots verdwenen. Ze staan stil te gloeien, stil te branden, als toortsen ter eere des Allerhoogsten.

We stonden nog te staren naar dit betooverende kleurenspeel, toen plots, als door een hooger macht, alle gloed verdween en het gebergte een koude doodsche tint aannam. Het contrast is zóó sterk, dat je onwillekeurig huivert en je blikken afwendt. Ik kan mij dit verschijnsel moeilijk verklaren. Vermoedelijk is het de hevige tegenstelling, die je zoo treft en bijna doet ontstellen, want later worden de bergen weer mooi. Het is alsof ze weer opkleuren, weer toenemen in glans, al is het dan ook met de eerste pracht niet te vergelijken.

C. TH. V.